

Kaj pomeni Zaccagninijeva zmaga

S tesno zmago Benigna Zaccagninija se je v Rimu končal 13. vsedržavni kongres Krščanske demokracije, ki je trajal skoraj teden dni in ki je ves čas potekal v zelo napetem ozračju, tako da je med delegati in povabljeni večkrat prišlo tudi do manjših pretepov.

Za ta demokristjanski kongres je predvsem značilno to, da je z njega izšla moralna in politično poražena cela vrsta zelo znanih in vplivnih strankinih prvakov, kar pomeni, da se je strankina baza odločno in nedvoumno izrekla za korenito spremembo dosedanjega vodilnega kadra in da je zanjo prenovitev stranke tesno povezana z zamenjavo dosedanjih strankinih prvakov. Tako se je zgodilo, da so Colombo, Piccoli, Bisaglia in cela vrsta drugih znanih demokristjanskih politikov na kongresu le z veliko težavo mogli zaključiti svoje govore, saj so jih udeleženci stalno prekinjali in jih tudi vabili, naj »gredo domov«, se pravi, naj se umaknejo iz političnega življenja.

Od vseh »starih« prvakov se je na kongresu »rešil« le ministrski predsednik Moro, saj so udeleženci pozorno in mirno poslušali njegova izvajanja, tako da lahko rečemo, da je Moro pravzaprav edini in resnični zmagovalec kongresa.

(dalje na 2. strani)

NAS SOVRAŽIJO?

Večkrat dobimo od naših bravcev dopise, v katerih nam izražajo priznanje za naše pisanje in za našo obrambo slovenskih pravic. Tako pismo smo prejeli tudi te dni. V njem najdemo izraze tesnobe zaradi »sovraštva, ki ga kažejo do nas drugi narodi« — avtorica uporablja celo izraz »bratje drugih jezikov«, da bi poudarila, da vidi ona kljub vsemu v ljudeh, ki govorijo druge jezike, predvsem brate, ne pa sovražnike — in zastavlja vprašanje: »Zakaj nas sovražijo?« Nanj odgovarja sama: »To se ne ve.«

Tudi drugače se v slovenski publicistiki pogosto piše o »sovraštvu do Slovencev«, o »preziranju Slovencev« o »zaničevanju Slovencev« s strani drugih narodov, zlasti sosedov itd., tako da je med Slovenci kar na splošno razširjeno prepričanje, da nas drugi narodi ne marajo, nas sovražijo in zaničujejo. Nekaterim je postalo že kar navada pisati o tem, kakor da gre za splošno znano dejstvo nekakega rasnega sovraštva do Slovencev, podobnega antisemitizmu.

Ne zanikamo, da obstajajo pojavi, ki lahko vzbudijo tak vtis, vendar pa v bistvu le ni tako. O rasnem sovraštvu ne more biti govora, kajti Slovenci nismo kak posebna rasa, ki bi se očitno razlikovala od sosednih narodov in vzbujala mrda odpor, zaradi barve kože, temnejše polti ali česa drugega. Obratno, Slovenci smo vedno veljali za lepo varianto srednjeevropskega prebivalstva, o čemer pričajo nešteti zgodovinski dokumenti, od zgodnjesevrednjeveških do današnjih. Mno-

gi potopisci in etnografi so opozarjali na lepoto in krepke postave Slovencev, ki so bili npr. v Valvasorjevem času ravno zaradi svoje moči in postavnosti ter poguma zelo iskani in cenjeni kot vojaški najemniki. Na tisoče Slovencev je vsako leto odhajalo v najemniško vojaško službo v tujino, kot v poznejših stoletjih v Ameriko ali na delo v tuje tovarne in rudnike, in to je bil eden izmed vzrokov, da se je slovenski narod v srednjem in v novem veku množil tako počasi.

Znano je tudi, kako strastno so nas hoteli vedno potujčevati, asimilirati. To je bil znak, da so si tuji, zlasti sosedni narodi in oblastniki vedno želeli, da si prilastijo našo kri in obogatijo z njo svoj lastni narod. To je bil ravno obratni pojav od rasne diskriminacije, kakor so jo morali prenašati npr. Judje, črnci ali Cigani. Tako je npr. tragedija črncev v tem, da se bela rasa noče integrirati v njimi, tragedija našega naroda pa je bila in je prav v potujčevanju, da so nas naši sosedje hoteli (in hočejo) čimprej integrirati s seboj.

Torej ne gre v odnosu drugih, posebno sosednih narodov do Slovencev za nikako *rasno* sovraštvo do Slovencev. Mnogo fašističnih veljakov je bilo, kot znano, poročenih s Slovenkami in tudi danes lahko najdemo slovensko kri v družinah političnih veljakov vseh italijanskih strank na Tržaškem in Goriškem, tja do Benetk. Isto velja za Koroško.

Drugo je *politično* sovraštvo. To pa ima svoj izvor v *strahu* pred Slovenci. Italijani v sosednih mestih so se vedno, stoletja, bali, da bi slovenski priseljenci spremenili s časom etnični značaj njihovih mest, posebno obalnih. O tem strahu priča že zgodovinski dokument iz začetka 9. stoletja o takoimenovanem rižanskem shodu v Istri, ko so se prebivavci istrskih mest pritoževali nad pritiskom slovenskih naseljenecv in skušali pripraviti istrskega vojvodo, predstavnika Karla Velikega, da bi ga zaustavil in jih zaščitil. V modernem času je šlo, kot znano, za proces prebujanja narodne zavesti Slovencev v predmestjih in v okolici istrskih mest, Trsta, Gorice itd. Italijani v teh mestih so se bali te prebujene slovenske politične dinamike, čutili so se ogroženi pred njo, bali so se krepitve slovenstva v mestih. V preteklem stoletju je bila še tretjina Koroške slovenska in nemški nacionalisti so skušali za vsako ceno preprečiti narodno prebujanje teh slovenskih množic, zlasti s čimprejšnjim ponemčenjem mest in večjih krajev s pomočjo nemške poslušne javne uprave in šol-

(dalje na 2. strani)

Sodna obravnava o Rižarni se nadaljuje

V torek, 22. marca, se je pred tržaškim porotnim sodiščem po desetdnevni prekinitvi nadaljeval proces zaradi zločinov v Rižarni. Prebrali so zapisnik o zaslišanju nemške kolaboracionistke odvetnice Schellander, ki ga je odposlanstvo sodnega zbora izvedlo v Milanu. V glavnem je tudi Schellanderjeva kot tudi ostali kolaboracionisti, ki so jih zaslišali med sodno obravnavo, odklonila vsako odgovornost in zanikala, da bi bila sploh vedela, da je bilo v Rižarni uničevalno taborišče. Zaradi svoje dejavnosti med vojno, bila je pravna svetovalka nemške uprave in med drugim skrbela za likvidacijo judovskih podjetij, je bila po vojni obsojena na deset let ječe. Posebno porotno sodišče ji je pozneje kazneni skrbilo na tri leta.

Zelo nazorna pa je bila vsekakor njena sklepna izjava, da je posebnemu porotnemu sodišču, na katerem so obravnavali prime-

re kolaboracionizma, predsedoval Emilio Del Guercio, nekdanji predsednik nacističnega sodišča za javno varnost. Na torkovem zasedanju so nastopile tri prizadete stranke — Aleksander Antonič, Ema Marušič in Stanislava Furlan, ki so pričevale o trpljenju svojcev. Predsednik sodnega zbora dr. Maltese je dejal, da bo zbor odločil danes, v četrtek, o nadaljevanju procesa. Gre predvsem za proučitev zahtev javnega tožilca in zastopnikov prizadetih strank po dodatnih pričah. Največje zanimanje in pretresljiv vtis je pa zapustilo na torkovem zasedanju pismo soproge narodnega mučenca Lojzeta Bratuža goriške pesnice Ljubke Šorli — Bratuž. Pismo je pretresljivo pričevanje o delovanju zloglasnega posebnega inšpektorata za javno varnost šo veliko pred septembrom 1943. Pesnica je pismo naslovila na odvetnika dr. Štoko ter so ga prebrali med obravnavo.

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 28. marca, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Jutr. glasba. 8.30 Kmet. oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Glasba F. J. Haydna. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Joe med pirati«. Napisal Jack London, dramaturgiral Desa Kraševac. II. del. Režija: Miro Opelt. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Nedeljski koncert. 16.30 Šport in glasba. 17.30 »Uslišana prošnja«. Radijska drama, napisal Ivan Bukovčan, prevedla Nada Konjedic. RO. Režija: Jože Peterlin. 18.35 Operetna fantazija. 19.00 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.20 Glasba za lahko noč.

:: PONEDELJEK, 29. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutr. glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole): »Dežele s posebnim statutom«. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 E. Grieg: Koračnica iz scenske glasbe: »Križar Sigurd«. 19.10 Dvnetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna glasba. 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Pianist Marijan Lipovšek. Milan Stibilj: Anekdote; Aleksander Lajovic: Sonatina - Slovenska ljudska materialna kultura. Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba za lahko noč.

:: TOREK, 30. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutr. glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Igra pianist Johny Pearson. 13.00 Postni govor: »Resnično povem ti, danes boš z menoj v raju« (Lojze Rozman). 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Kvartet »Amadeus«. 19.10 1945-1975: trideset let gledališkega amaterstva v naši deželi (6. oddaja). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Ferruccio Busoni: Harlekin ali Ona, operna enodejanka. 21.35 Glasba za lahko noč.

:: SREDA, 31. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutr. glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol): »Zdaj pa zapojmo!« 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Sopranistka Donatella Guina, mezzosopranistka Marta Valetič, basist Flavio D'Agostini, pianistki Anna Luci Sanvitale in Livia D'Andrea Romanelli. 19.10 Družinski obzornik. 19.30 Western-pop-folk. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. 21.25 Glasba za lahko noč.

:: ČETRTEK, 1. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutr. glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Nove plošče resne glasbe (Ada Markon). 19.10 Dopisovanje Francesco Leopoldo Savio - Matija Čop, 25. oddaja (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: »Pisani balončki« (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Dobrohotni godrnjač«. Komedija, napisal Carlo Goldoni, prev. Marija Kacin. RO. Režija: Jože Peterlin. 22.15 Glasba za lahko noč.

:: PETEK, 2. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutr. glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol): »Po širnem svetu: reka Nil«. 12.00 Opoldne z vami. 13.00 Postni govor: »Žena, glej, tvoj sin!« (Marij Gerdol). 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Mezzosopranistka Nora Jankovič, pianist A'do Danielli. 19.15 Slovenska povojna lirika: »Tomaž Šalamun« (Lev Detela). 19.25 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 22.05 Glasba za lahko noč.

:: SOBOTA, 3. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutr. glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.50 Umetnost. 18.30 Romantična simfonična glasba. 19.10 Liki iz naše preteklosti: »van Lah« (Martin Jevnikar). 19.20 Ansambel Tootsa Thielmansa. 19.40 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »K'd'r se jemamo rade. Enodejanka. Napisal Dante Cuttin, prevedla Marija Petaros. RO. Režija: Stana Kopitar.

NAS SOVRAŽIJO?

(nadaljevanje s 1. strani)

stva. Slovenci smo imeli tedaj na žalost slabe politične voditelje, ki niso znali najti in zoperstaviti tem naklepom prave politične in prosvetne protisile. Namesto slovenstva so vsiljevali slovenskemu prebivstvu panslavizem, ki je prav tako zahteval, naj bi Slovenci opustili svoj jezik in svojo narodnost ter se porusili ali poilirili. Znani so taki poskusi koroškega voditelja Majarja-Zilskega, ki se je z njimi popolnoma odtujil stvarnosti in končno napol blazen umrl v Pragi, kamor se je umaknil v prostovoljno pregnanstvo. S tem so pehali Korošce v naročje Nemcem, ki so se norčevali iz takih fantastičnih panslavističnih teorij in jih izkoriščali v svoj prid, ker so strašili koroško ljudstvo z njimi, češ, iz vas hočejo narediti Ruse. V tem je iskati korenine globokega nezaupanja, ki ga čutijo takoimenovane »vindišarske« mase na Koroškem do slovenstva, ki ga še vedno pojmujejo kot panslovanstvo.

Na kratko bi torej lahko rekli, da je »sovraštvo« dolčenih političnih plasti do Slovencev v bistvu strah pred slovenskim narodom, pred njegovim političnim prebujenjem. Po eni strani so se bali in se še bojijo, da bi Slovenci okrepili svoj politični vpliv in navzočnost v krajih, ki so se jih italijanski in nemški nacionalisti navadili smatrati za svoje, po drugi strani pa se krčevito branijo misli, da bi morali dati oziroma vrniti Slovincem politične pravice in zlasti etnično ozemlje, ki so si ga začeli lastiti, ko je slovenska politična zavest še dremala, npr. na Koroškem, na Štajerskem in tudi na Primorskem ter v Slovenski Benečiji.

Torej ne gre za »sovraštvo« do Slovencev kot »rase« ali »ljudi«, ampak za politično nasprotstvo, ki se je ponekod stopnjevalo do pravega narodnostnega sovraštva, kar pa nikakor ni samo pojav, ki zadeva Slovence. Taka narodnostna napetost je vladala tudi med Nemci in Čehi v času njihovih medsebojnih politično-narodnostnih bojov, med Nemci in Poljaki, med Nemci in Francozi v Alzaciji, med Irci in Angleži (in vlada še danes na Severnem Irskem), med Rusi in Poljaki itd. Takih primerov bi lahko našli še veliko

po vsej Evropi in tudi zunaj nje. Pojavlja se povsod, kjer hoče kak narod asimilirati drugega ali si prisvojiti njegovo ozemlje, drugi narod pa tega ne dopusti in se brani. Iz tega se izcimijo osvobodilne vojne tistih, ki se nočejo dati ukloniti in premagati od tistih, ki bi hoteli iz nacionalistične nestrpnosti ali iz imperialističnega pohlepa izbrisati njihov jezik in si prilastiti njihovo narodno ozemlje.

Tako sovraštvo do Slovencev je danes znak najbolj nazadnjaške in »zaru-kane« miselnosti, ki hoče kratiti drugemu, v tem primeru slovenskemu narodu njegove narodne in politične pravice. Nesmiselno bi bilo če bi se Slovenci zaradi tega vdajali tesnobi ali malodušnosti. To nas mora le še spodbuditi, da trdnješe držimo, kar imamo, in da se še odločnejše borimo za naše narodne pravice, kjer nam jih skušajo odrekati. Boj proti take-mu sovraštvu je ne le naša narodna, ampak tudi moralna dolžnost. Seveda pa moramo paziti, da tudi sami ne zapademo v tako ogabno sovraštvo do drugih in da nas ne premaga šovinizem, ki je vedno slep. Biti moramo odločni in trdni, a ohraniti si moramo jasno glavo in ne metati vseh ljudi drugega naroda v isti koš. Predvsem pa moramo znati braniti naše narodne in politične pravice s političnimi argumenti, ne pa s stokanjem, vitimizmom in pritoževanjem. Ko bo postalo tudi nam samim samo po sebi razumljivo, da nam pripada, kar je naše, in da o tem ni več diskusije, potem nas bodo tudi drugi nehali »sovražiti«, ker se bodo vdali v stvarnost.

—o—

SLAVNOST OB TRIDESETLETNICI
GLEDALIŠČA

V soboto, 27. marca ob 18. uri bo v Kulturnem domu v Trstu počastitev tridesetletnice neprekinjenega delovanja Stalnega slovenskega gledališča. Spregovoril bo predsednik Josip Tavčar, osrednji del proslave pa bo podelitev odličja reda zaslug za narod z zlato zvezdo. Delegacijo Socialistične republike Slovenije bosta vodila član predsedstva SRS dr. Josip Vidmar in predsednik SZDL Mitja Ribičič.

Kaj pomeni Zaccagninijeva zmaga

(Nadaljevanje s 1. strani)

Benigno Zaccagnini je bil prvič v zgodovini Krščanske demokracije izvoljen za političnega tajnika stranke neposredno na kongresu. Zanimivo je, da so takšen način volitev zahtevali njegovi nasprotniki, ker so očitno bili prepričani, da ga bodo tako najlažje porazili. V tem pa so se hudo zmotili.

Kaj pomeni njegova izvolitev? V tem trenutku je sicer težko prerokovati nadaljnji razvoj dogodkov, vendar menimo, da se ne motimo, če trdimo, da bo njegova zmaga imela predvsem ti posledici: Krščanska demokracija bo dobila novo zunanje in notranje lice, se pravi, da se bo morala predvsem otresti svoje dosedanje naduto-

sti, poleg tega je bila odstranjena nevarnost radikalizacije političnega boja v državi, ki bi bila v primeri Zaccagninijevega poraza neogibna in neizbežna glede vsebine in stila političnega boja, ki ju zagovarjata Fanfani in njegov varovanec Forlani.

Kongres seveda ni in tudi ni mogel, zlasti zaradi okoliščin, v katerih je potekal, začrtati stranki jasnih političnih smernic, oziroma izoblikovati natančnih predlogov za rešitev kopice hudih problemov, ki tarejo italijansko družbo. Njegov izid pa je vsekakor ustvaril pogoje za začetek mirnejše in torej plodnejše razprave o najbolj perečih problemih, kar je v demokraciji tudi prvi pogoj za pravilne in trajne izbile ter rešitve.

Ljubka Šorli v Collottijevih krempljih

Ljubka Šorli, naša znana pesnica in kulturna delavka iz Gorice, vdova po narodnem mučencu Lojzetu Bratužu, je poslala odvetniku dr. Dragotu Štoki, od odvetniškega kolegija, ki zastopa svojce žrtev na sodni obravnavi proti hudodelcem v zvezi z Rižarno, naslednje pričevanje. Objavljamo ga kot zgodovinski dokument o tem, kaj je moral naš narod pretrpeti pod fašizmom med zadnjo vojno in seveda ves čas fašistične oblasti. To so dokumenti za slovensko zgodovino, kakor še ni napisana, a nekoč gotovo bo.

Veliko sem zadnje čase brala o poteku tržaškega procesa, ki po 30 letih odkriva zločine nacističnih in fašističnih krvnikov v uničevalnem taborišču pri Sv. Soboti v Trstu.

Obračam se do Vas, ker vem, da na tem procesu zastopate naše ljudi, žrtve fašističnega nasilja.

V zvezi s tem je večkrat omenjen komisar Posebnega policijskega inšpektorata (Ispettorato speciale di Polizia) v Trstu, Gaetano Collotti. Pričevanja, ki ga obremenjujejo, se v glavnem nanašajo na leti 1944-45. Zgodovinarji pa so se na procesu dotaknili tudi dobe pred 8. septembrom 1943 in pripisali odgovornost za takratna grozdejsva predvsem fašistični oblasti.

In ker je to oblast predstavljal tudi Collotti, bi rada v ta žalostni mozaik, ki ga sestavljajo številna pričevanja, dodala tudi drobček tega, kar sem sama doživela, drobček, ki naj bi še bolj osvetlil podobo človeka, pred katerim so vrsto let v grozi trepetali naši ljudje na Primorskem.

Dovolite mi zato samo nekaj osebnih spominov na Collottija, enega najokrutnejših tiranov v ul. Bellosguardo v Trstu.

Bilo je leta 1943. Prvega aprila ob 2. ponoči zaslišim, da se pred hišo ustavi kamion. Prestrašena skočim pokonci, saj slutim, kaj to pomeni. Minil je namreč komaj dober mesec, odkar so v Tolminu aretirali in odpeljali v internacijo v Alatri (Frosinone) mojo mamo in sestro. Vedela sem: zdaj sem na vrsti jaz. Za silo sem se oblekla, meltem pa so že poskakali čez ograjo Collotti in njegovi pajdaši ter vdrli v stanovanje z brzostrelkami v rokah. Ne morem popisati groze, ki sta jo ob tem pogledu občutila moja otroka, stara 7 odno-
nosno 9 let. Preiskali so vse kote in rekli,

da moram z njimi. Jok in prošnje otrok, naj me pustijo, so bile fašistom samo v posmeh. Eni so ostali z njima doma. Collotti in drugi pa so mene odgnali v Trst. Z njimi je morala tudi naša gospodinjska pomočnica Cecilija Kovač, ki so jo v »Villi triste« prav tako pretepali in mučili.

V ul. Bellosguardo smo dospeli, ko se je komaj danilo. Ves dan me nihče po nič ni vprašal. Ob 21. pa me je Collotti dal poklicati v svojo pisarno za prvo zaslišanje. O grozotah, ki so se tam dogajale, do takrat še nisem slišala, zato sem bila precej mirna. Od mene je zahteval, da priznam stvari, za katere nisem vedela. Zato jih nisem mogla priznati. V divji jezi me je začel vleči za lase in suvati s pestmi, da se mi je pred očmi kar meglilo. Udarci so zadeli največkrat v glavo. Čutila sem, kako mi obraz oteka, toda braniti se nisem mogla. Ko je videl, da omagujem, je poklical svoje pomagače, vame pa zavpil: »Ora ti faranno cantare, vedrai!«

Med Collottijevimi pomagači sem si zapomnila samo enega s priimkom Bussetti. Zapomnila sem si ga, ker mi je on, za Collotijem, prizadel največ trpljenja.

Odgnali so me v mučilnico v II. nadstropje. Tam so me popolnoma slekli, mi opljuvali obraz in me potisnili na tako imenovano »kišto« (cassetta). Pod to je bila še ena, nekoliko daljša, da se je lahko stopilo nanjo. Zgornja kišta je bila krajša od telesa, tako da so noge in roke visele navzdol, ko sem ležala na njej. Navzdol je visela tudi glava. Noge in roke so mi privezali k spodnji kišti, in sicer roki odzadaj, drugo k drugi, pod glavo, tako da je bilo telo napeto kot lok

in se nisem mogla ganiti. Nato so me začeli dušiti z vodo, vrč za vrčem: polnili so mi z njo usta, oči, ušesa, zraven pa me pretepali z bikovko, po golem telesu. Od časa do časa so mučenje prekinili; odvezali so mi roke in me dvignili, da bi izsilili iz mene priznanje. Ker tega ni bilo, se je začelo znova. Ko so videli, da mi zavest pohaaja, so prenehali. Dali so mi nekaj, da sem prišla k sebi. Kaj je bilo, ne vem. Vem samo, da rok nisem mogla obrniti, niti jih dvigniti. Kako sem se oblekla, tudi ne vem. Iz mučilnice so me odvedli na hodnik, podoben veži, kjer sem vsa pretepena in onemogla bruhala.

Pustili pa so me tu samo nekaj ur. Še isto noč so me, s silo, drugič odgnali v mučilnico. Takrat sem vedela, kaj me čaka, zato sem se od strahu vsa tresla. Ponovilo se je vse, kot prvokrat. Proti jutru sem se znašla na stolu sredi velike sobe v prvem nadstropju. Od časa do časa so se odprla vrata in v sobo je pogledal ta ali oni naših ljudi, ki je ob pogledu name naglas zavzdihnil. Za njim pa je rohnol Collotti: »Vedi, cosa ti aspetta, se non parlerai!«

Takrat sem razumela, da me kažejo drugim v opomin in ustrahovanje. Videla se nisem, le čutila sem, da človeku nisem bila več podobna.

V tej sobi sem ostala osem dni. Zjutraj so me pustili na podstrešje, kjer je bilo nekakšno korito, da sem si malo umila obraz. Kar sem tam gori videla, se ne da popisati. Okrog in okrog so ležali ubogi partizani, do smrti izmučeni, in stokali. Govoriti niso mogli, ker so imeli jezike otekle kot kepe. Kako so jih mučili, ne vem, ker tega niso mogli povedati. Ali se je kdo od njih vrnil domov? Bogve,

V tistem tednu me je Collotti večkrat zaslišal. Tokrat je poskusil z duševnim

(Dalje na 7. strani)

Zakaj kličejo v Afriko sovjetski imperializem?

Najnovejše iz Afrike je to, da je zunanji minister Kenije, države, ki je veljala doslej za umerjeno, izjavil, da »z naklonjenostjo gleda na pomoč, ki jo dajeta Sovjetska zveza in Kuba osvobodilnemu boju v Južni Afriki«. To je izjavil minister Wajaki po svoji vrnitvi s potovanja v Evropi. Rekel je tudi, »da se mora osvobodilni boj

okrepiti, tudi če morajo uporabljati osvobodilna gibanja sovjetsko orožje«.

S klicanjem sovjetskega imperializma v Afriko zasledujejo afriške države seveda samo svoje trenutne koristi in hočejo izsiljevati Združene države, toda ta igra je otročja in se lahko tragično konča. Ne toliko zaradi tega, ker bi bila nevarnost, da bi se sovjetski imperializem za trajno ugnezdil v Afriki, kot pa zaradi tega, ker lahko zaostri merjenje sil med obema največjima silama v svetu, ogrozi svetovni mir in končno sproži tudi tretjo svetovno vojno. Prav sovjetski poseg v Angoli je bil povod, da je bilo tako hitro konec upanja na mednarodno pomirjenje in svobodnejše kroženje ljudi in idej, ki ga je vzbudila konferenca v Helsinkih. Svet — in to velja zlasti za Združene države in Sovjetsko zvezo — ne bi smel dovoliti, da se obnašajo afriške države neodgovorno in se igrajo z vžigalicami. Prej ali slej bi vendarle lahko zanetile požar. Fidel Castro pa je očitno že dosegel štadij domišljavosti, v katerega neizogibno pade prej ali slej vsak diktator, ko izgubi v samoprecenjevanju čut za realnost.

Nespremenjen položaj na Koroškem

Položaj glede nameravanega štetja na Koroškem se zdi nespremenjen. Kaže, da so se vse tri avstrijske stranke — ljudska, socialistična in liberalna — domenile za skupno stališče. Kancler Kreisky s svojo vlado pa se izgovarja, da ne more proti temu dogovoru ničesar, kajti o zadevi bodo odločale stranke same v parlamentu. Vodstvo slovenske manjšine, v katerem sodelujejo katoliški in levi predstavniki, se še naprej upira štetju in zahteva, da se reši vse vprašanje med manjšino in vlado. Po drugi strani pa čakajo, kakšno stališče bo zavzela jugoslovanska vlada kot sopodpis-

nica avstrijske državne pogodbe in kaj bo sklenila vlada SR Slovenije.

Menimo, da pri vsej zadevi na slovenski strani ne bi smeli pozabiti, da gre tudi za to, da se ne razbije slovensko etnično ozemlje na Koroškem in da se koroški Slovenci ne dajo razdeliti v več skupin. Doslej so že večkrat nasledili takim pastem in se dali med drugim razdeliti v »Slovenec« in »Vindišarje« in v znano vetrnico raznih »jezikovnih« skupin pri ljudskih štetjih. To bi jim moralo biti v svarilo, da se ne bodo dali več tako »potegniti«. Važna je predvsem strnjenoost koroških Slovencev.

Občni zbor prosvetnega društva Mačkolje

Že dolgo se je čutila potreba po organizirani povezavi in večji programiranosti prosvetno-kulturnega delovanja v vasi. Že od leta 1949 deluje namreč mešani pevski zbor, ki poleg cerkvenega petja goji tudi narodno-posvetne pesmi. V tem času je nastopil v Kulturnem domu v Trstu in Gorici kakor tudi na raznih prireditvah v domačem kraju. Če le more, rad ustreže svojem umrlih vaščanov, da poje ob pogrebnih priložnostih. Letos je v povezavi s pevci iz Škedenja nastopil na skupni Prešernovi proslavi v Trstu.

Poleg pevskega zbora je za razne pobude prosvetnega značaja skrbela skupina prosvetnih delavcev v okviru Slovenske prosvete, ki uspešno deluje od vsega začetka v minulih letih, ko je prirejala v vasi razne proslave in druge priložnostne prireditve. Med drugim je bila pobudnik za prirejanje praznika češenj, ki je danes že tradicionalen, saj se prireja že več kot deset let.

V zadnjih letih obstaja tudi otroški pevski zbor »Slovenski šopek«, ki ima za sabo že več uspešnih nastopov tako doma kot v širši javnosti, saj že vrsto let nastopa na pomladanski reviji mladinskih zborov v Kulturnem domu v Trstu.

Izkušnje so pokazale, da je za nadaljnje uspešnejše prosvetno delovanje potrebna tesnejša povezava med pevci, prosvetarji in drugimi sodelavci. Vsi namreč dobro vemo, kako težko je danes pritegniti k poštovnemu prosvetnemu delu nove moči, zlasti še mlade ljudi. Tako je na splošno željo nastala pobuda, da se zberejo k skupnemu občnemu zboru člani zbora, prosvete in drugi sodelavci. Občni zbor je bil v petek, 12. marca, ob lepi udeležbi. Na njem so udeleženci soglasno podprli pobudo o povezavi kulturnega delovanja pod skupnim imenom Prosvetno društvo Mačkolje. Pri

sotni so odobrili tudi nova društvena pravila ter izvolili vodstveni odbor (Zorko Gorjan, Danijel Novak, David Stepančič, Hadrijan Rehar, Zoran Tul, Aldo Pecia), predsednika (Danijel Novak) ter nadzorni odbor (Albert Parovel in Alojz Tul).

Novi odbor se je takoj lotil dela in začel sestavljati program bodočega delovanja. V prvi polovici aprila je predvidena Cankarjeva proslava ob stoletnici njegovega rojstva. Društvo pričakuje, da bodo njegova prizadevanja vsestransko podprli vsi, ki jim je prosvetno delovanje pri srcu, ter pomagali s predlogi in nasveti.

PODELITEV NAGRADE IZ SKLADA DUŠANA ČERNETA

Ob prvi obletnici smrti Dušana Černeta bo v Trstu v ponedeljek, 29. marca 1976, pomembna slovesnost podelitve prve nagrade iz Sklada Dušana Černeta. Nagrado bodo podelili ob 20.15 v veliki dvorani Slovenske prosvete, Donizettijeva ulica 3/1.

Prireditelji vljudo vabijo slovensko javnost, da se udeleži svečano-sti v počastitev spomina zaslužnega moža.

Do nedelje 28. t.m. vključno (tudi popoldne) je odprta v galeriji Torkla v Dolini razstava, na kateri razstavljajo umetniki Grimalda, Kravos, Švara, Vecchiet in Volk.

Slovenska skupnost in proračun v Nabrežini

V ponedeljek, 22. t.m., so se sestali v dvorani prosvetnega društva Igo Gruden v Nabrežini člani sekcije Slovenske skupnosti v devinsko-nabrežinski občini. Po uvodnih besedah koordinatorja Martina Breclja je pokrajinski tajnik dr. Rafko Dolhar v daljšem govoru orisal trenutni politični položaj na Tržaškem, občinska svetovalca Bojan Brezigar in Antek Terčon pa sta podala sliko stanja v občinski upravi, podrobneje pa sta obrazložila osnutek letošnjega občinskega proračuna, ki ga je pripravil občinski odbor.

Razvila se je daljša razprava, v katero so posegli Nadja Sosič, dr. Jože Škerk, Milko Sedmak, Stanko Kosmina, Stanko Gruden, Mario Pertot, Danilo Lupinc, dr. Drago Legiša, Ivan Breclj in drugi. Na koncu sestanka so udeleženci odobrili naslednjo resolucijo:

»Člani sekcije Slovenske skupnosti devinsko-nabrežinske občine, zbrani na seji

z dne 22. marca, so po daljši in temeljiti razpravi o položaju v občini in po poročilih svojih občinskih svetovalcev o osnutku občinskega proračuna za leto 1976, ki ga je pripravil občinski odbor, sklenili poveriti nalogo svojima občinskima svetovalcema, naj s svojim ravnanjem v občinskem svetu omogočita odobritev letošnjega občinskega proračuna.«

Kot smo zvedeli, se bo občinski svet sestel v petek, 26. t.m. in začel razpravljati o letošnjem proračunu. Kot je znano, razpolaga sedanji občinski odbor z devetimi glasovi v občinskem svetu (KPI 7, PSI 2), za odobritev proračuna pa je potrebnih najmanj enajst glasov. Jasno je, da bo od zadržanja svetovalcev Slovenske skupnosti odvisno, ali bo proračun odobren.

—o—

Obletnica smrti Dušana Černeta

V ponedeljek, 29. t.m. poteče prva obletnica smrti časnikarja Dušana Černeta, iz ugledne goriške družine, ki je bil v povojnih letih eden izmed pobudnikov slovenskega političnega življenja v demokratičnem duhu na Tržaškem in Goriškem. Odlikovala sta ga ne le odločna slovenska zavednost in trdna demokratična miselnost, ki tudi v nasprotniku ni videla »sovražnika«, ampak sobesednika, ki je nujen v demokratični politični igri že zaradi dialektike demokracije same, ampak tudi osebna dobrota, velikodušnost, ki je nujna voditeljska lastnost, ter osebna priljudnost, da je bil dobrodošel v vsaki družbi. Nje-

(Dalje na 5. strani)

Umrli je msgr. Carlo Musizza

V soboto, 20. t.m., je v Trstu umrl msgr. dr. Carlo Musizza, najstarejši duhovnik tržaške škofije, saj mu je bilo 87 let. Pokojnik je bil vsekakor markantna osebnost v vstah tržaških duhovnikov tako po značaju kot po izobrazbi. V duhovnika ga je posvetil dva tedna pred izbruhom prve svetovne vojne (leta 1914) tedanji tržaški škof dr. Andrej Karlin, ki je bil tudi zadnji slovenski škof v Trstu. Msgr. Musizza je dosegel doktorat iz teologije v Grazu, doktorat iz cerkvenega prava pa v Rimu. Bil je kaplan v Rojanu, kjer je vodil tudi slovensko Marijino družbo za časa najhujšega fašističnega terorja. Več let je bil profesor v goriškem centralnem semenišču, ki ga je moral zapustiti, ker je bil za časa znane Sirottijeve afere skupno s takratnim ekonomom g. Antonom Rutarjem od fašističnih oblasti interniran v notranjost države. Bil je tudi kanonik koprškega kapitlja in dolgo let član škofijskega regionalnega sodišča v Benetkah. Zadnja leta je živel kot upokojenec v Trstu.

Pokojni msgr. Carlo Musizza je bil sin

italijanskih staršev iz Trsta, a je odlično obvladal poleg nemščine tudi slovenski jezik ter bil odločen zagovornik pravic slovenske narodnostne skupnosti. S pisano in govorno besedo je tudi v povojni dobi in do najnovejših sprememb v vodstvu tržaške škofije ostro žigosal nacionalistična stranpota rimske in tržaške kurije ter venomer opozarjal na avtentične vrednote krščanstva in zlasti bratstva med tukajšnjima narodoma. Zato pojde v zgodovino kot jasnovidec in kot naš veliki prijatelj.

Seja tržaškega občinskega sveta

V torek se je sestel tržaški občinski svet. Najpomembnejša točka dnevnega reda je bila razprava o konvencijah za gradnjo ljudskih hiš. Gre za dodelitev zazidalnih površin številnim zadrugam na področju Kolonkovca, Melare in Opčin. Rok za odobritev poteče 26. t.m., ker mora občina do konca meseca posredovati zadevno do-

kumentacijo v Rim. Le tako se bodo lahko zadruga okoristile z ugodnostmi, ki jih predvideva zakon. Zdi se pa, da zadruga niso bile seznanjene s pogoji, ki jih postavlja občina v skladu z zakonom 167 glede obveznih prispevkov k urbanizacijskim stroškom. Župan je odložil razpravo o konvencijah na petek, 26. marca.

S TRŽAŠKEGA

POSEG DRAGA ŠTOKA V DEŽELNEM SVETU

V deželnem svetu je v teku razprava o srednjeročnem načrtu deželnih posegov in o proračunu za leto 1976. K razpravi se je prijavilo 41 svetovalcev, zaključila pa se bo v petek s sklepnim glasovanjem. Na tokovnem začetnem zasedanju sta spregovorila o odnosih odbora do vprašanja slovenske narodnostne skupnosti svetovalca Dušan Lovriha (KPI) in dr. Drago Štoka, predstavnik Sloveske skupnosti. V svojem posegu je Štoka najprej izrazil pomisleke glede ustreznosti deželnega finančnega načrta ob sedanjem gospodarskem položaju. Glavni del njegovega govora pa je bil posvečen nerešenim problemom manjšine predvsem zavlačevanju uresničitve zakona o globalni zaščiti narodnostne skupnosti. Kritiziral je odbor, ker že mesece ne odgovarja na zastavljena vprašanja in interpelacije. V zvezi s tem je omenil vprašanje uvedbe televizijskih oddaj v slovenščini in prepoved tečaja slovenskega jezika v Ukvah. Obsodil je nadalje sklep deželnega sveta o prepovedi rabe slovenskega jezika v izvoljenih organih. Deželna in državna uprava morata obravnavati vprašanje narodnostne skupine v novi politični dimenziji, ki je nastala po sklepu sporazuma v Osimu.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Vljudno vabimo vse ljubitelje gledališke umetnosti, cenjene abonente, obiskovalce in prijatelje, ki predstavljajo najdragocenejšo in najpomembnejšo komponento kulturne stvarnosti slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, na počastitev tridesetletnice neprekinjenega delovanja Stalnega slovenskega gledališča.

Slavnost bo v soboto 27. marca 1976 ob 18. uri v Kulturnem domu v Trstu.
Stalno slovensko gledališče

OBLETNICA SMRTI DUŠANA ČERNETA (Nadaljevanje s 4. strani)

gova smrt je povročila v vrstah slovenskih časnika in v našem političnem in družabnem življenju vrzel, ki bo še dolgo boleče občutna.

V njegov spomin bo podelil poseben odbor v ponedeljek v dvorani Slovenske prosvete v ulici Donizetti »časnikarsko nagrado Dušan Černe«, namenjeno najbolj zaslužnim slovenskim časnikařem na Tržaškem in Goriškem.

—o—

Po najnovejših vesteh kaže, da se bo izkazala zadeva Lockheed za veliko mafijsko goljufijo. Mendar je bila mafijska skupina Crociani in Lefevbra tista, ki je pripravila družbo do plačila podkupnine »politikom« Italije, nato pa je denar izginil v njunih žepih... Pravi ali slej bo gotovo vse prišlo na dan.

Obnovljena je bila slovenska oddaja »Glasa Amerike«, ki je bila svoj čas ukinjena zaradi »varčevanja«. To je vzbudilo val ogorčenja pri ameriških Slovencih, pa tudi v slovenskem tisku, zaradi podcenjevanja slovenskega jezika in slovenskega naroda s strani ZDA. Kaže, da so protesti zalegli.

Položaj v Ukvah še vedno nerešen

V ponedeljek sta v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu nastopila pobudnika tečaja slovenščine v Ukvah. Župnik Garjup in profesor Venosi sta številnemu občinstvu v živem podajanju obrazložila, kako je prišlo do pobude in poznejše prepovedi poučevanja v šolskih prostorih. Tečaj se nadaljuje sedaj v župni cerkvi. Gosta sta nato odgovarjala na vprašanja in pri tem prikazala splošni položaj v Kanalski dolini. Prisotni so izrazili predavateljima globoko solidarnost.

Šolsko skrbništvo v Vidmu še vedno odlašajo z izdajo dovoljenja za nadaljevanje pouka v šolskih prostorih in to kljub valu protestov. V ponedeljek je celo videmski

pokrajinski svet z veliko večino glasov sprejel resolucijo s katero poziva oblasti naj obnovijo tečaj v šolskih prostorih. Pokrajinski svet opozarja v resoluciji na ustavne določbe, na mednarodne dogovore o zaščiti manjšin ter na izjave predsednika deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine odvetnika Comellija.

—o—

SREČANJE V UKVAH

Smučarski klub »Devin« bo priredil v nedeljo, 28. t.m., srečanje z otroki, ki obiskujejo tečaj slovenskega jezika v Ukvah. Na sporedu je najprej tekmovanje v smučarskem teku in veleslalomu, popoldne pa bo v vaški prosvetni dvorani kulturna prireditel, na kateri bodo nastopili gojenci Glasbene matice iz Trsta, učenci osnovnih šol nabrežinskega didaktičnega ravnateljstva, dekliški zbor »Devin« in seveda tudi otroci iz Ukev.

Pisma uredništvu:

Spoštovano uredništvo!

Dijaki klasičnega liceja Jacopo Stellini v Vidnu so na zboru v petek 12. marca izglasovali sledečo resolucijo, ki se nanaša na tečaj slovenščine v Ukvah in zadeva poučevanje materinega jezika v deželi Furlanije - Julijske Benečije na splošno:

»Nedavni primer iz Ukev v občini Naborjet, kjer so šolske oblasti onemogočile, da bi se otroci udeleževali tečaja slovenskega jezika v osnovni šoli, s tem, da so odrekale uporabo učilnice v popoldanskih urah, nas ponovno opozarja na pomembnost vprašanja poučevanja materinega jezika.

Nedvomno so na osnovi načela, ki ga proglasa ustava, oblasti dolžne poskrbeti za to, da se vsi državljani učijo svojega jezika in razvijajo svojo kulturo v državni šoli.

Zato v pričakovanju, da bo italijanska republika izvedla to ustavno načelo, zahtevamo, da na isti način, kot je poskrbelo dežela Aosta za svoje deželane nemškega jezika, dežela Furlanije-Julijska krajina (ki ni manj italijanska od doline Aosta) poskrbi za ustanovitve in vzdrževanje tečajev materinega jezika učencev, ki bo od primera do primera nemški, slovenski ali ladinski - furlanski, na vseh šolah v naši deželi.

V kolikor vi vam služilo pri sestavi komentarja, vas obveščamo, da je deželni statut doline Aosta predvidel samo zaščito francoske manjšine. Ker pa žive v dolini Aosta tudi Nemci (tako imenovani Walser), in sicer v občinah Issime, Gressoney Saint Jean in Gressoney La Trinette, je deželna uprava že pred mnogimi leti organizirala v navedenih treh občinah v tamkajšnjih osnovnih šolah tudi pouk nemščine. Tečaj

V nedeljo, 28. marca, bo v Kulturnem domu v Trstu
REVILJA MLADINSKIH PEVSKIH ZBOROV

sicer ni obvezen, ker pa je vključen v redni šolski pouk, se ga udeležujejo skoraj vsi šolarji. Stroški tečaja so v celoti v breme dežele. V vseh dolgih letih ni rimska vlada nikoli protestirala zaradi prestopa delokroga in ni osporavala ustavnosti oziroma zakonitosti deželne pobude.

Z odličnim spoštovanjem

Samo Pahor

tajnik Odbora za etnično-jezikovne skupnosti in deželno kulturo v Furlaniji-Julijski Benečiji

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA ZDRUŽENJE PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE

REVILJA PRIMORSKA POJE 1976
v soboto, 27. marca 1976 ob 20.30 v občinski telovadnici v DOLINI.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V GORICI
in ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE V GORICI v sodelovanju z Ustanovo za kulturne in umetniške prireditve EMAC iz Gorice

Frank Wedekind:

POMLADNO PREBUJENJE

Mladinska tragedija
(Prvič v slovenščini)

Prevod: Bogdan Gjud, dr. Silvin Košak

Scena: arh. Sveta Jovanovič

Kostumi: Anja Dolenčeva

Glasba: Darij Božič

Režija: Zvone Šedlbauer

V sredo, 31. marca ob 20.30 v gledališču Verdi v Gorici.

—o—

NOVICE

V Argentini je bil izveden vojaški udar, ker predsednica Isabelita ni več obvladala položaja. Poznavalci položaja so napovedovali tak razvoj.

V Jugoslaviji se zadnje čase množijo obsojbe kominformistov, kot jih označujejo. V Evropi se sprašujejo, ali stoji za tem kominformističnim gibanjem Sovjetska zveza ali kdo drug.

Do ločitve od mize in postelje je prišlo med britansko princezino Margareto in njenim možem umetniškim fotografom lordom Snowdonom. Čvekaški tisk vsega sveta pohlepno gloda to »senzacionalno« kost.

Lira se je zadnje dni v svojem razmerju do dolarja nekoliko ustalila, vendar pa so gospodarski strokovnjaki še vedno pesimisti glede njene prihodnosti.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Gostovanje Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice v Kulturnem domu v Trstu

V okviru plodnih in dragocenih izmenjav med slovenskimi gledališči je nastopilo v tržaškem Kulturnem domu Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice. Na izvenabonmajski predstavi letošnjega repertoarja Stalnega slovenskega gledališča so Goričani posredovali delo slovaškega dramatika Ivana Bukovčana »Preden bo petelin zapel«. Že sam evangelijski naslov nam pove, da se avtor ukvarja z večnim problemom šibkosti človeške narave. Ivan Bukovčan se je rodil v Banski Bistrici leta 1921. Uvrstil se je med najpomembnejše slovaške scenariste. Gre torej za gledališčnika, ki je šele leta 1954 nastopil pot dramskega avtorstva. Pot iz gledališča v dramsko ustvarjanje pa, kot vemo, ni vedno uspešna. Bukovčanu pa je vsaj po včerajšnji predstavi sodeč pot uspela. Ne moremo namreč trditi, da bi se bil lotil izvirnega dramskega položaja, saj obravnava že večkrat prikazano problematiko skupine ljudi, ki mora iz svojega kroga izbrati žrtev. Razplet in zaplet dogajanja v kletnem prostoru, kjer talci preživljajo zadnje ure v smrtni napetosti, pa sta tako dinamična v človeški razsežnosti in izvirnih pristopih, da gledalec pozabi na splošnost izhodiščnega nastanka dramske situacije.

V zasedenem slovaškem mestecu neznanec umori nemškega stražarja pred palačo domačega veljaka nemškega rodu, v kateri je nastanjen komandant nemških čet. Prizorišče celotnega dogajanja je klet zasebne hiše premožne judovske družine, v kateri je nakopičeno

pohištvo pripravljeno za dražbo. V ta prostor zaprejo deset ljudi, ki šele v razpletu ugotovijo, da so talci. Domači nemški veljak, ki je bil med vstajo ob zasedbi sam zaprt v tem kletnem prostoru, posreduje med poveljstvom in talci z nepritajeno oholostjo. Sredi noči poveljnik spremeni odločitev o ustrelitvi vseh talcev v primeru, da se morilec ne javi, in sklene, da bo zadostovala samo ena žrtev, ki pa jo morajo izbrati iz svoje srede.

Bukovčan mojstrsko prikazuje značaje ljudi v samoohranitvenem boju, pri katerem zmaga človeškost, a brez patetičnosti z grenkobo v podstatih. Talce predrami zločin, ki ga eden izmed njih zakrivi nad sotrpino. Na novo pridobljena človeškost torej, a na račun žrtve, ki bo vse težila.

Ansambel Primorskega dramskega gledališča nas je prijetno presenetil, še zlasti, ker nas otroška predstava, s kateri je gostoval v preteklih mesecih, »Ostrožkove dogodivščine« Klaus Edama, ni navdušila.

Režiser Janez Drozg je pripravil čisto gledališko stvaritev s sodobnim pristopom. Izognil se je patetiki kot tudi cenenemu iskanju novega, šokantnega iskanja izvirnosti za vsako ceno, bombastičnega glumaštva, ki prekrija ustvarjalno poprečnost, ob kateri se lažna modernost izlije v kič. K uspehu predstave sta pripomogla odličen govor in jasno podajanje. Pristna je bila karakterizacija gimnazijke, nove članice Primorskega dramskega gledališča Nevenke Vrančič, mladostne zaletavosti

študenta Ondreja — Iva Barišiča, popolnoma življenjski lik babice — Brede Urbič. Dobro je prikazal odbijajoč nastop egoista, živinozdravnika Sergej Ferrari. Matjaž Turk je posredoval lik brivca, bojazljivca in klečeplazca, ki je pripravljen na vse, da si reši življenje, od izdajstva do umora, katerega tudi izvede. Iztok Jereb je dobro igral vlogo klateža, prav tako Stane Leban težavno vlogo učitelja. Zelo prepričljivi sta bili Dragica Kokot — Šolar in Metka Franko v vlogah gospe lekarnarjeve in prostitutke. Poleg članov Primorskega dramskega gledališča sta nastopila kot gosta Janez Rohaček v vlogi nemškega veljaka, trgovca z lesom, in Stane Raztresen v vlogi logarja Terezčaka. Njuni igralski stvaritvi sta popolnoma odgovarjali osebni igralski moči.

V stilu lepo uspele predstave je bila scena Vladimira Rijavca kot tudi kostumi Milene Kumar in glasbena oprema Ilije Šureva. Res škoda, da je imela tržaška publika na razpolago le popoldansko predstavo za ogled novogoriške postavitve.

O.

NOV ROMAN MILANA LIPOVCA JE NALETET NA DOBER SPREJEM

Novi roman tržaškega pisatelja Milana Lipovca »Leseno jadro«, ki je izšel pri založbi Lipa v Kopru, je naletel pri naši javnosti na ugoden sprejem. Tudi prvi kritični glasovi (npr. kritik prof. Jevnikar na radiu Trst A) so ugodni. V obširnem delu pripoveduje Lipovec zapleteno in poetično zgodbo iz samotne pokrajine ljubljanskega Barja in okoliških gozdov, v kateri je vpletenih tudi nekaj primorskih beguncev. Milan Lipovec je izrazit in zelo svojstven pripovedni talent in nenavaden pojav v sodobnem slovenskem pripovedništvu, tako po motivih kot po pripovednem slogu. Njegova dela preveva neko posebno, poetično ozračje, ki spominja na dela nekdanjih velikih nordijskih pisateljev, npr. Knuta Hamsuna.

RAZSTAVA KIPARJA DEMETRESCUJA

V galeriji Forum bodo odprli v soboto zvečer ob 18. uri samostojno razstavo romunskega kiparja Camiliana Demetrescuja. Navzoč bo tudi umetnik sam. Demetrescu je razstavljal že na številnih razstavah doma in v tujini, med drugim tudi na Festivalu dveh svetov v Spoletu, v Rimu, Milanu, na Biennali v Benetkah, v Münchenu itd.

PROSTOR MLADIH

»JAMBOR« številka 5

Te dni je izšla peta letošnja številka skavtskega lista »Jambor« za to šolsko leto. List je dobro in živahno urejevan in ga skavtska mladina gotovo rada jemlje v roke. Priporočamo pa ga tudi drugi slovenski mladini, da si ga naroča in se uči iz njega. To »učenje« ni suhoparno, saj se bo kar mimogrede »nalezla« marsičesa lepega in koristnega. Celo starejši ga radi preberemo in tudi kaj naučimo iz njega. Poleg tega je v njem tudi marsikaj zabavnega.

Tokrat prinaša poleg članka o teleskopu in poučnega članka o nevarni bolezni mišični distrofiji nadaljevanje zanimive razprave »Cankar in domovina«, ki opozarja na nekatera napačna in tendencna tolmačenja Cankarjevega slovenskega domoljublja, zanimiv članek o nekdanji far ni šoli v Barbiana v toskanskih Apenin, ki nam pripoveduje, koliko si je nekdanja mladina prizadevala za izobrazbo in je zato šolo tudi cenila kljub vsem njenim pomanjkljivostim; dalje prinaša »Jambor« zgodbo iz zgodovine openskega tramvaja,

članek o naših vrtovih, intervju z openskimi skavtinjami, dva prispevka za »Literarni natečaj«, ki sta ga napisala Marko Milkovič in Barbara Campana, in še razne druge krajše članke in zanimivosti.

Mladi v Nemčiji niso uporni

Najnovejše ankete so pokazale, da je v mladini v Zahodni Nemčiji, pa tudi v Avstriji močno usahnula upornost ali bolje rečeno oporečništvo, ki je bilo značilno zanj pred leti. Danes so se mladi pomirili in se spet z veliko vnemo lotili učenja. Najbrž zato, ker so videli, da je oporečništvo, ki je samo sebi namen in gola kljubovalnost, nesmiselno, če nima ideala, ki bi ga postavilo namesto starega družbenega modela. Takega ideala pa si oporečništvo šestdesetih let ni znalo ustvariti. Zato so ga skušale izkoristiti zase razne leve skupine, od komunistov in trockistov do levih socialistov. Mladina se je tudi zavedla, da

je prvo znanje, šele potem se lahko začne debata, kaj je boljše, ko človek ve, kaj izbira.

Pač pa se sociologi bojijo, da bi zapadla mladina zdaj v drugo skrajnost, v preveliko pasivnost in in ubogljivost. Znaki tega se že kažejo. Taka ubogljivost je svoj cas privedla pri mladih Nemcih do slepe pokorščine Hitlerjevi diktaturi in njegovim zločinskim ukazom. Zato vidijo v preveliki ubogljivosti negativen pojav. Mladina bi morala biti kritična do vsega starega, ne da bi skušala vse podreti, a imeti zaupanje, da je sposobna sama ustvariti še kaj boljšega.

Sodobno kmetijstvo

Občni zbor Kmečke zveze

Letošnji občni zbor Kmečke zveze je potekal v vzdušju kritičnega razpoloženja do stanja kmetijstva pri nas in do javnih organov ki delujejo na kmetijskem področju. Močno v ospredju je bil tudi osimski sporazum med Italijo in Jugoslavijo in torej zahteva, da se sporazum nemudoma prenese v vsakodnevno prakso. Predsednik Alfonz Guštin je takoj v začetku naglasil, da je treba izkoristiti sporazum za sploščenje novih možnosti sodelovanja prebivalstva v narodnostno mešanih območjih, samo tako bo moč zagotoviti skladni družbeni in gospodarski napredek celotne krajevne skupnosti. Podoben izziv, kot ga prinašajo čas in razmere obmejnemu področju, je moč beležiti tudi glede kmetijstva in njegove vloge v sodobni družbi, katero se je zanemarjalo in podcenjevalo. Nerešeni problemi prehrane, trgovinske bilance, socialni pretresi zaradi burnega razvoja, prekomerna urbanizacija itd. jasno kažejo, kako se je kriza kmetijstva sprevrgla v krizo podeželja in posredno v krizo celotne družbe. Tudi pri nas smo priče raznim negativnim pojavom, prav zato je Kmečka zveza priredila vrsto posvetovanj s krajevnimi upravami in delavskimi sindikati, da bi jih opozorila tudi na kmetijstvo in tako prispevala k večji pozornosti do panoge, ki je tako tesno povezana z življenjem naše slovenske skupnosti. Svoje izvajanje je predsednik Guštin končal z zahtevo, da se končno pripravi področni načrt za razvoj kmetijstva v tržaški pokrajini, za katerega je dala pobudo že leta 1968 prav Kmečka zveza. Tak načrt bi pomenil v praksi usposabljanje kmetijskih površin za njih dejansko in smotrno uporabo skupno s predvidenimi javnimi naložbami za njih opremljanje s potmi, vodo itd. Pri tem naj bi ključno vlogo namenili združništvu, ki bo edino lahko pripomoglo našim zdrobljenim in majhnim kmetijskim obratom do večje in učinkovitejšje vloge na tržišču. Vse to seveda ne bo dovolj, če se ne bo istočasno poskrbelo tudi za to, da bodo kmetovalci zaupali pristojnim javnim uradom. Namestitev tehnikov in osebja v kmetijskih uradih, ki poznajo jezik velike večine kmetovalcev tržaške pokrajine, dodelitev vodstva

takih uradov ljudem, ki obvladajo slovenščino in ki se čutijo povezani z usodo kmetovalcev pri nas, je problem, ki terja primerno rešitev. Na pobudo Kmečke zveze in ob podpori Zveze neposrednih obdelovalcev je tako izraženo zahtevo podprlo 1185 kmetovalcev tržaške pokrajine. Žal oblasti niso ugodile tej zahtevi. Kmečka zveza bo zato še naprej vztrajala, da se končno na čelo nadzorništva namesti oseba, ki bo ustrezala navedenim zahtevam.

Tudi poročilo tajnika Lucijana Volka je bilo uglaseno na nezadovoljivo stanje kmetijstva pri nas, na poudarjanje enotnosti kmetov in njihovih organizacij, kar naj bi ob pomoči delavskih sindikatov prispevalo k zbolšanju kmetijstva in sicer na temelju združništva. Podrobneje se je tajnik Volk pomudil pri najbolj perečih problemih kmetijstva pri nas kot npr. ceni vode za kmetijstvo, davki (vprašanje INVIMA), pri čemer se je zavzel za tolmačenje zakona o davčnih olajšavah, ki naj razbremeni kmečke posestnike, nadalje problem škode, ki jo povzroča divjačina, seznam kmetijskih podjetnikov, čemur se je organizacija,

ki jo zastopa, upirala, ker bo to ukrep, ki ne bo v korist tržaškega kmetijstva, vprašanje imenovanja slovenskega strokovnjaka na čelo kmetijskega nadzorništva itd.

Ob koncu je ponovno, kot pred njim predsednik, poudaril nujnost področnega načrta, brez katerega bo naše kmetijstvo še nadalje obsojeno na životarjenje in na politiko slučajnosti, ki pa za nas pomeni odpiranje in podrejen položaj.

Po pozdravih gostov in po diskusiji, pri čemer je prišlo v ospredje tudi vprašanje nacionalizacije zemljišč mnogih naših kmetovalcev, je tajnik Volk strnil na koncu zbora vprašanja, katerim bo treba posvetiti največjo pozornost, v katere je vključil tudi ravnokar omenjeno vprašanje. V prioritetno listo problemov, za katerih rešitev bo treba napeti vse razpoložljive sile in seveda iskati sodelovanje vseh kmetovalcev na Tržaškem, sodi po našem mnenju in po mnenju kmetovalcev tudi vprašanje davka INVIM. Za vse bo treba res odločna akcija, sicer bo vse ostalo pri starem.

—o—

V Beirutu se nadaljujejo boji med krščanskimi Maroniti na eni in mohamedanskimi Druzi in palestinskimi gverilci na drugi strani. Kaže, da hočejo politično uničiti Maronite, ki so bili že v preteklem stoletju in prej večkrat žrtev mohamedanskih pokolov, dokler jih niso zaščitili Francozi.

Ljubka Šorli v Collottijevih krempljih

(Nadaljevanje s 3. strani)

mučenjem. Zaklinjal se je, da bo poslal po moja dva otroka in da ju bodo pred mojimi očmi mučili, kakor so mene. V moji navzočnosti je telefoniral na kvesturo v Gorico in vprašal, če niso mogli še na pot, ker da je fantek hudo zbolel. Meni je bilo, kot da so mi v srce zasadili meč, saj je sinek pred kratkim zares prebolel težko pljučnico. Morilo me je vprašanje, kaj je z njim, kaj s hčerko, kje sta. Moje duševne stanje je bilo strašno. Mislila sem, da zblaznim od skrbi in utrujenosti. Vseh osem dni nisem legla. Samo glavo sem lahko naslonila na mizo, ki so jo postavili predme, za noč. Kvesturin, ki me je stražil, pa je udobno spal na mehki blazini.

Osmega dne zvečer me je Collotti spet zaslišal v svoji pisarni. In spet sem morala v mučilnico, to pot v tretje. Bilo je strašno. Po prestatnem mučenju spet bruhanje in občutek smrtne slabosti.

Naslednji dopoldan me je čakalo zadnje zasliševanje. Tokrat je imel Collotti drug načrt. Ko ni dosegel mojega priznanja, je vstal od mize in si nataknil rokavice. Nisem vedela, zakaj.

»Nočem si pokvariti rok,« je izjavil in vzel bikovko. Zdaj mi je bilo jasno, kaj namerava. Po meni so začeli padati udarci, težka bikovka je bila v Collottijevih rokah kakor smrtno orožje. Takrat sem imela eno samo željo: da bi bil en udarec tako močan, da bi padla na tla in zaspala za vedno. Misliti nisem mogla več, niti na otroka ne. Odbijala sem se od stene do stene, kamor me je pač pehala Collottijeva bikovka, celo uro.

Ko sem obležala na tleh, je Collotti še stopil name, da mi je tako pokazal ves svoj prezir. Potem nisem čutila ničesar več.

Ko so me spravili k sebi, sem z veliko težavo vstala, a me je po nekaj korakih obšla slabost, da nisem mogla naprej. Zgrudila sem se na stol. V atriju, pod stapnicami, so mi pripravili zasilno ležišče, kamor sem se zavlekla z največjo muko. Rok nisem mogla niti premakniti, tako so bile otečene. In krvave. Ležala sem pod stopnicami in trpela silne bolečine, saj mi je bil Colotti s pretepanjem nalomil več reber. Moje zdravje, ki je bilo že zaradi trikratnega mučenja na »kišti« do skrajnosti preizkušano, je bilo zdaj popolnoma uničeno. Prosila sem, da bi me poslali v bolnico, a mi prošnje niso uslišali. K meni je prišel vojaški zdravnik, vendar me ni mogel pregledati, ker se zaradi bolečin, ki so mi jih povzročale notranje poškodbe, nisem mogla sleči. Vse zdravljenje je obstajalo v tem, da sem negibno ležala.

Ko sem si po treh tednih malo opomogla, so me poslali v jezuitske zapore. Tu so me čisto slučajno pahnili v celico, kjer je bila moja sestra Marija Šorli, zdaj že pokojna. Njo so namreč iz taborišča v Alatri, skozi vse fašistične zapore, prepeljali v Trst. Od jezuitov so jo vozili na zasliševanja v »Villa triste«, kjer je tudi njo Collotti kruto mučil.

Nekaj dni sva bili skupaj v celici, nato so sestro poslali v taborišče na Kostanjevico pri Gorici, mene pa v Zdravščino, kjer sem ostala do 8. septembra 1943.

Collottija pozneje nisem več srečala. A če ga danes, po 33 letih, samo na sliki zagledam, me strese mraz ob spominu na grozote, ki jih je prizadel meni in tisočim našim slovenskim ljudem.

Gospod odvetnik, oprostite moji izpovedi, toda mimo tega skoraj nisem mogla.

OPOZORILO ZVEZE MALE IN SREDNJE INDUSTRIJE

Zveza malih in srednjih industrij v Trstu je izrazila zaskrbljenost zaradi utesnitvenih ukrepov, ki jih je zadnji čas sprejela vlada. V njih vidijo mali podjetniki politiko, ki ji vedno bolj jemlje aktivno vlogo v gospodarskem življenju. Izražajo tudi nezaupanje v koristnost žrtev, ki jih zahtevajo od njih in ki po njihovem mnenju ne bodo služile, da bi resnično pomagale iz sedanje krize. Skrbi jih zlasti prikrajševanje finančne narave, ki onemogoča vsakršno pobudo glede investicij in zavira vsakršno produktivno voljo. Zato obžalujejo nerazumevanje, ki ga kaže vlada do njihove kategorije, in opozarjajo na resnost položaja, tudi kar zadeva njihov položaj.

Dekle z zaprtimi očmi

60

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

SEDEMINDVAJSETO POGLAVJE

Toda bilo je pisano, da se bo cela zadeva in to v vsem svojem obsegu razvijala pred sodnim stolom gospoda župnika, ki je vendar imel dovolj drugih stanovskih dolžnosti. In res je nekaj dni nato prejel župnik naslednjo brzojavko:

Uvele Rože

Jutri zjutraj se vrneva v Pariz, potrebujeva na vsak način Vaš nasvet v zelo težkem položaju. Obiščeva Vas na domu okrog dveh. Adolf Hughe.

Drugi dan sta bila v obeh cerkvah v fari sv. Frančiška Saleškega velika poroka in velik pogreb. Ko se je župnik nekoliko kasno vrnil domov, je našel gospoda in gospo Hughe, ki sta ga čakala v sprejemnici.

Oba sta bila videti zelo v skrbeh.

Gospod Hughe je takoj brez uvoda začel vprašanje:

»Najprej, gospod župnik, ali ste poučeni o vsem, kar se je zgodilo pred štirinajstimi dnevi v naši vili v Rožah.«

»Ja, poučen sem zelo dobro in celo bolje kot vsak izmed vas... Slišal sem obe strani: za in proti. Torej vem, pri čem sem.«

»Toda veste tudi, da je moj sin noro zaljubljen v Marijo Durand...?«

»Ja.«

»In da jo hoče poročiti?«

»Tudi to vem.«

»...In da je odpotoval predvčerajšnjim z avtom v Chamonix, kjer ste, kot se zdi, našli službo za Marijo Durand?«

»Ne, tega še nisem vedel, a sem slutil vnaprej. Odpotoval je z avtom...?«

»Ja, s Celestinom. Ali veste tudi, da je moj sin potr, bolan, obupan? Da nimam več opraviti s kratkotrajno muhavostjo, kakor svoj čas dva ali trikrat, marveč s premišljenim, globokim in v celoti dokaj plemenitim čustvom...?«

»Oho, dokaj plemenitim... s sobarico!... ga prekine gospa Hughe, ki je bila dotlej tiho. »Ti pa res ne delaš težko, moj dragi!«

»Nikar ne pozablja, draga moja, da smo le preprosti kožarji...«

»Ja..., toda obogateli!... 300.000 frankov rente... To se da prijeti, otipati... In to tudi

zanima Marijo Durand, in sicer mnogo bolj kot ta veliki puranček — najin sin!...«

»Tako trdi Melanija.«

»In Melanija ni neumna! Posli se poznajo bolje med seboj, kot jih poznamo mi sami.«

»Vendar imam vtis, da se je najprej Ludvik zagledal v Marijo Durand.«

Gospa Hughe se zadržano nasmeje, tako da se nervozno trese:

»Ti si slep kot vsi moški!... Ludvik naj bi se bil najprej zagledal v sobarico kot kak zeleni srednješolec?... A spomni se vendar, da je tvoj sin prevejanec, stalen obisko vavec Montmartra... Potem pa vedi tudi, moj ubogi Adolf, da smo vedno me tiste, ki začnemo... Kadar moški pade, pade zato, ker ga je na ta ali oni način zapeljala ženska... Pozabil si zgodbo o zemeljskem radu...«

»Toda Ludvik ni padel!... Tudi nikakor ne verjamem, da bi ga bila Marija kdaj zapeljevala. In ravno zato, ker sta se ta dva otroka vedno zelo spoštovala, sodim — ponavljam —, da imam opraviti s plemenitim čustvom!...«

»Zelo spoštovala!... Toda kaj veš ti o tem?« ugovarja gospa Hughe. »... Vsekakor je ona, gospod župnik, znala dobro prikriti svojo igro. Ko bi jo bili vi videli zadnje jutro...! Ko bi bili zraven, ko je odhajala!... Imenitnost, ki si jo je nadela!... To je bilo zares presmešno! Kar se ostalega tiče, je žal le preveč res!... Najin nesrečni sin je zateleban!... Moj Bog, kako so moški vendar bedastili!«

»Hvala!...«

»Ah, povem, kakor mislim..., danes ali nikoli...«

»Zateleban jes tako, ta naš ubogi fant, da me vnaprej skrbi, kaj bo, če pride iz Chamonixa brez rešitve, ki si jo želi. In prihajava, gospod župnik, k vam, ki ste od nekda naš prijatelj..., k vam, ki nas poznate, ki ste videli Ludvika koj po rojstvu, da vas vprašava, kaj sodite o položaju in pa, kaj naj storiva. Na vas bo, da odločite. Vaš odgovor je tedaj res skrajno..., prav neposredno važen.«

(Dalje)

Kaj je tisto, po čemer se študijska pozicija razlikuje od pozicije, vzete iz dejansko igrane partije? Tvegajmo odgovor na vprašanje, ki sicer sega v samo bistvo naše igre, in recimo: študija, njena pozicija ali oboji hkrati, je nekaj izjemnega, medtem ko sta pozicija in potek pri partiji nekaj običajnejšega; študija e destilat neke ideje, nekega motiva, ali pa tudi samo njena kombinacija, je bolj ali manj harmoničen splet motivov in idej.

Oglejmo si krasno Kubblovo študijo:

BELI: Ka3, Dg1, Lf8, f2

ČRNI: Kh8, Da7, Lg8, a5

Beli na potezi zmaga.

Pozicija pravzaprav ni tako skrivenčena, da bi jo lahko proglasili za izjemno. Pač pa je izjemna rešitev: ideja, do katere se mora beli dokopati, če naj zmaga, je vsaj za dano pozicijo nevsakdanja. Katera pa je ta ideja?

Kmalu uvidimo, da beli ne more forsirati mata. Na šahe po diagonali a1-h8 odgovori črni enostavno s Kh7, na šahe po h-liniji pa z Lh7 (ne pa Dh7, ker bi nadaljnji šah na diagonali a1-h8 stal črnega damo).

Če pa ne mata, more beli izsiliti črnemu izgubo materiala. Katerega pa? Dame! Tudi če nas preblisne ideja, jo kmalu odslovimo. Zajeti damo na skoraj prazni šahovnici se upira splošnemu šahovskemu čutu.

Ko pa ob pomanjkanju tehtnejših idej vendarle pristanemo nanjo, se nam posveti tudi način: šah-šeh z lovcom. Toda zato je potrebno pristati na osmi vrsti z belo damo, potem ko smo pregnali črnega lovca Lg8 od zaščite lastnega kralja.

Po vsem tem uvodu je kot ura natančni mehanizem rešitve razumljiv:

1. Da1+ Kh7, 2. Db1+ Kh8, 3. Db2+ Kh7, 4. Dc2+ Kh8, 5. Dc3+ Kh7, 6. Dd3+ Kh8, 7. Dh3+!

Komaj sedaj šah, ki bi bil mogoč že koj prvo potezo! Kot bomo videli, je h3 za belo damo mnogo boljša izletna postojanka, kot pa bi bila h1.

7. ... Lh7 (glede 7. ... Dh7 glej gornjo opombo!), 8. Dc3+!!

Čudovita vmesna poteza! Na takojšnjo 8. Dc8 sledi enostavno 8. ... Lg8.

8. ... Kg8, 9. Dc8!!

No in tako smo prišli do grožnje šah-šeha z lovcom! Tako grožnjo običajno parira umik dame (na polje druge barve) ali kralja z vrste, ki jo nadzoruje bela dama). Proti vsem zakonom verjetnosti ne deluje tu ne prvi ne drugi pripomoček. Črni dami dosegljiva bela polja so a8, a6, b7, d7 in f7. Prva štiri ne prihajajo v poštev, ker jih nadzoruje tudi bela dama. Zasedba zadnjega (f7) po črni dami pa bi po magalo belemu do mata: 9. ... Df7??, 10. Dh6+ in mat v naslednji potezi.

Zato črni poskusi drugi izhod, ki pa ni izhod:

9. ... Kf7, 10. Lc5!

in črna dama je ujeta, čeprav je šah-šeh nastopal samo kot grožnja in se ni uresničil. Pač pa je — višek ironije — pri zajetju črne dame sodeloval črni kralj.

Slovenski delovni ljudje v Italiji

V sredo, 17. t.m. se je sestal I.O. slovenskih delovnih ljudi v Italiji in zavzel kritično stališče do splošnega deželnega sindikalnega gibanja, ki se po več tednih še ni odzvalo zahtevam po sklicanju sindikalnega zborovanja, na katerem bi morale sindikalne organizacije prevzeti pobude za dosledno uporabo slovenščine v sindikalnem delovanju in dokončno sklepati o vplelavi slovenskih sindikalnih šolskih tečajev na deželni ravni.

Izvršni odbor S.D.L. v Italiji je tudi obdobil dejstvo, da pri bodočem socialnem centru, ki bo vseboval tudi otroške jasli za tam zaposlene delavke, ni predviden slovenski oddelek. I.O. ostro obsoja tak lahko in zlonamerni način reševanja social-

nih problemov naših delovnih ljudi, ki teži le k nasilni asimilaciji. Izvršni odbor S.D.L. v Italiji zahteva od enotne sindikalne federacije CGIL - CISL - UIL in od strank ustavnega loka, naj uredijo, da bo socialni center industrijske cone čimprej vseboval slovenske otroške jasli.

Skušati ignorirati delovanje in zahteve slovenskih delovnih ljudi, s strani italijanskih sindikalnih voditeljev, je po mnenju I.O. hud udarec mirnemu medsebojnemu sožitju in nov dokaz pomanjkanja resnične politične volje, da se nudi slovenskim delovnim ljudem možnost stalnega stika s slovenskimi krogi, ki težijo k ovrednotenju slovenskega človeka in njegove obrambe pred nasilno asimilacijo.